

PREZENTAREA PROIECTULUI UTILITATI DE APA SI CANALIZARE INVESTITII SI TARIFE PROPUNERI DE REFORMA

INTRODUCERE

Reducerea nutrientilor si a poluarii cu toxine de catre municipalitati a corpurilor de apa este un obiectiv cheie al proiectului "UNDP-GEF Proiectul Regional Dunarea" (PRD). De asemenea acesta este si unul dintre telurile Companiilor Locale sau Regionale de Alimentare cu Apa si Canalizare (CLAAC) din Bazinul Dunarii (BD). Alte obiective ale CLAAC sunt pastrarea unei ape de o calitate buna, servicii de calitate si colectarea/ tratatarea adecvata a apei uzate. Totusi, multe CLAAC nu au resursele necesare pentru a promova investitii mari necesare obtinerii acestor obiective. De aceea, ele trebuie sa-si stabileasca prioritatile, iar tratarea avansata a apelor uzate, de obicei, "se bucura" de o prioritate redusa fata de alte obiective.

Initiativele de reducere semnificativa a poluarii vor fi de succes daca sunt precedate sau insotite de o serie de reforme la CLAAC, avand ca rezultat operarea mai eficienta, incluzand reducerea cheltuielilor, revizuirea atenta a structurii si nivelelor de tarificare, servicii atractive la un nivel ridicat. Reformele pot fi necesare chiar si atunci cand investitiile pentru epurarea apelor uzate sunt partial acoperite de catre stat sau prin programe de asistenta financiara ale UE, deoarece cealalta parte trebuie finantata de catre CLAAC, si este probabila o crestere a costurilor asociate operarii; acestea sunt in mod obisnuit responsabilitatea CLAAC.

Aceasta prezentare ofera "un inventar" al reformelor care – in conformitate cu economia traditionala sau in curs de dezvoltare – pot creste substantial capacitatea CLAAC sa tinteasca mai multe obiective strategice, inclusiv tratarea avansata a apei uzate.

Reformele sunt organizate in doua grupuri: preturi (sau reforma "tarifelor"), si reforme administrative si tehnice. Este important sa tinem minte ca, aceste reforme se vor intari reciproc, si ca realizarea tuturor beneficiilor ale oricarei reforme specifice, depinde des de implementarea efectiva a altei reforme. In final, nu toate reformele se pot aplica la CLAAC in mod uniform, unele companii putand considera un grup de reforme mai potrivit decat altul.

REFORMA TARIFULUI

1. STABILIREA TARIFULUI DE RECUPERARE INTEGRALA A COSTURILOR

Tarifarea serviciilor de alimentare cu apa si canalizare pentru recuperarea costurilor integrale aferente furnizarii acestor servicii este importanta atat pentru asigurarea sustenabilitatii serviciilor cat si pentru a asigura alocarea eficienta a resurselor si conservarea acestora. Daca veniturile sunt mai mici decat costurile, atunci CLAAC vor trebui in cele din urma sa reduca calitatea serviciilor

deoarece nu va mai putea finanta reparatiile, mentenanta si inlocuirea infrastructurii existente, si in unele cazuri extreme, nici macar cheltuielile de operare. Cand se determina costurile totale ale CLAAC, este esential sa fie evaluata corect infrastructura existenta si trebuie facuta o evaluare serioasa a deprecierei (deteriorarii) ei in uz si in timp. Aplicarea pretului de tip recuparearea-costurilor este importanta, in special inainte de extinderea sistemelor catre noi zone sau clienti. Cand preturile nu reflecta costurile de baza pentru furnizarea serviciilor, clientii vor "supra-consuma", ceea ce nu este doar inefficient, dar poate duce la "supra exploatarea resursei", iar un unele cazuri poate impinge la nivele mai mari costurile de operare ale companiei.

2. BAZELE TARIFELOR COST-REFLECTIVE

Tarifele cost-reflective reflecta nu doar costurile totale ale CLAAC pentru furnizarea serviciilor ci si diferentele de costuri pentru prestarea serviciilor catre diversi clienti. Aceste diferente de costuri pot fi rezultatul unei game variate de circumstante cum ar fi: tendinta economica a clientilor, apa uzata produsa de catre client, sezonabilitatea utilizarii apei sau realocarea zonala a clientilor. Oricare ar fi motivul, modificarea tarifului practicat clientului pentru a reflecta costul total al serviciilor este necesar pentru conservarea adecvata a apei si a celorlalte resurse valoroase. O problema continua din practica a economiilor in tranzitie a fost tariful mai mare a clientilor industriali decat cei rezidentiali. Aceasta este situatia unde sunt cele mai mari distorsiuni, avand ca rezultat "supra-consumul" rezidential si "sub-consumul" sau re-orientarea catre surse proprii a industriei.

3. INTRODUCEREA TAXELOR LUNARE

Preturile varibile sau tarifele sunt exprimate in unitati monetare per volum de apa (ex. Euro/m³). Tarifele fixe sunt exprimate in unitati monetare per unitate de timp (ex. Euro/luna). Deoarece o parte mare a costurilor aferente sistemelor municipale de alimentare cu apa sunt formate de costuri fixe, este logic din punct de vedere economic si al afacerilor, ca cel putin o parte dintre aceste costuri sa fie recuperate prin utilizarea unui tarif fix, iar restul costurilor, inclusiv costurile operationale care variaza cu cantitatea de apa utilizate, sa fie recuperate prin tarif variabil. Tarifele fixe sunt atractive, deoarece pot stabiliza veniturile, ceea ce este important in special in zone unde este consumul sezonier este important.

Tarifele fixe lunare pot fi justificate si din perspectiva echitatii, deoarece printr-o schema de preturi variabile (bazata pe consum) utilizatorii cu un consum mic sau intermitent pot fi subventionati-incrucisat de care consumatorii mari. De exemplu: casele de vacanta consuma cantitati mici, periodic - insa cer (impun) servicii continue.

4. ATENTIE LA LIMITA SI INCARCAREA FINANCIARA A CLIENTILOR

Inainte de introducerea unui nou model de tarif sau a unei cresteri substantiale a preturilor, CLAAC trebuie sa ia in considerare viabilitatea financiara a clientilor. Nu este o regula general acceptata privind disponibilitatea de plata ca si procent din venitul unei familii sau alta masura. Vointa de plata a consumatorilor variaza mult odata cu conditiile nationale, comunitare, ale companiei sau ale familiei, si odata cu nivelul si tipul serviciilor implicate.

Daca clientii raspund prin reducerea sau renuntarea la servicii, prin intarzierea sau refuzul platii, prin reclamatii catre oficialitatile publice, sistemele de alimentare cu apa pot fi puse in fata unor dificultati majore. Cresterea graduala a tarifelor, introducerea tarifelor bazate pe costuri, planificarea investitiilor care balanseaza cerintele pentru diverse servicii si costurile aferente, utilizarea unui program de protectie sociala - a familiilor cu venituri mici- pentru plata serviciilor de

alimentare cu apa si canalizare, pot usura incarcarea financiara a clientilor si in acelasi timp pot mentine nivelul veniturilor CLAAC.

5. STABILIREA UNOR CONTRACTE INDIVIDUALE PERSONALIZATE CU CLIENTII IMPORTANTI

Aceste intelegeri stabilesc conditiile furnizarii serviciilor, inclusiv nivelul tarifelor, pentru clientii cheie, incluzand institutiile publice sau ale municipalitatii. Acestea leaga impreuna pentru o perioada de timp extinsa atat sistemele de alimentare cu apa cat si clientii cheie. Acestea protejeaza clientii de crestere nejustificate de tarif, si sistemele de alimentare cu apa de presiuni in vederea acordarii unor tarife preferentiale clientilor cu influenta, pierderea clientilor sau scaderea radicala a consumului. Contractele individuale sunt importante in special cand un numar limitat de consumatori acopera o parte importanta a consumului total, iar o scadere a consumului lor ar reduce substantial veniturile CLAAC.

REFORME ADMINISTRATIVE SI INSTITUTIONALE RELATIONATE

6. INCEPEREA PROGRAMELOR DE INFORMARE PUBLICA

Atunci cand clientii CLAAC au o buna intelegerea a factorilor care determina pretul apei si al canalizarii, atunci sunt mai deschisi in a accepta crestere de tarife. Un program de informare publica sau o campanie este utila in special inaintea unor investitii majore si schimbari relationate ale pretului, ori inaintea introducerii unor noi modele de tarife precum tarife lunare.

7. INREGISTRAREA CORECTA A DATELOR

Inregistrarea corecta a datelor, pe langa atingerea standardelor locale si internationale de contabilitatea, ar trebui sa sustina sistemul financiar, de management si de luarea a deciziilor. In mod ideal, CLAAC ar trebui sa aiba un sistem intern de date de o buna calitate, care sa contina serii in timp a unei game mari de variabile. Datele din sistem ar trebui sa includa informatii detaliate privind consumul clientilor, facturare si informatiile despre plata. Datele privind costurile companiei ar trebui organizate nu numai dupa sistemul traditional contabil ci si dupa "centrele de cost" ale companiei, care pot fi definite in functie de categoriile de clienti, zonele geografice deservite sau serviciile prestate. Mai mult, CLAAC ar trebui sa diferentieze atent natura acestor costuri: operare vs. costuri de capital, mentenanta vs. reparatii, etc.

Un sistem bine intretinut de date poate furniza informatii pretioase pentru studierea tarifelor, initiativele de recuperare a platilor, prognozele cerute, cerintele venite din partea procesului de decizie, planificarea financiara si monitorizarea indeplinirii planului financiar. Printr-un set de indicatori de performanta, datele din sistem pot ajuta la masurarea eficacitatii deciziilor manageriale. De asemenea, sistemul de date ar trebui sa sustina proiectarea si implementarea mai multor reforme descrise aici.

8. IMBUNATATIREA INCASARII FACTURILOR

Avantajele imbunatatirii colectarii facturilor sunt acelea ca CLAAC va avea venituri mai mari si intarzierile de plata vor scadea. Cu toate acestea, multe CLAAC nu au un plan de actiune in vederea urmaririi rau-platnicilor sau a celor care platesc cu intarziere. Exista mai multe strategii pentru imbunatatirea incasarilor, iar CLAAC ar trebui sa aleaga una sau mai multe dintre acestea in

functie de conditiile locale - incluzand eficienta masurii, costurile relationate si obstacolele tehnologice. Cateva exemple sunt: sistarea furnizarii serviciilor, reducerea timpului pentru furnizarea apei la rau-platnici, actionarea in justitie, publicarea numelor rau-platnicilor si creerea unor depozite in avans pentru prestarea serviciilor.

9. PARTICIPAREA LA STUDII DE BENCHMARKING

Benchmarking-ul reprezinta masurarea si compararea sistematica a unui set de indicatori intre mai multe organizatii. Un exemplu de indicator este costul cu munca vie per m³ de apa furnizata. Prin compararea performatelor fiecaruia cu cele ale altor CLAAC, va puteti identifica punctele tari ca si cele slabe, pe care le veti putea imbunatati ulterior. Pentru a creste performatele in organizatia dvs, invatati de la organizatiile care au avut cel mai bun nivel pentru indicatorii respectivi.

10. FACETI UN AUDIT PENTRU PERFORMANTELE COMPANIEI DVS.

O alternativa la benchmarking este ca un expert independent sa faca un audit al performantelor, din care sa reiasa un plan de reforma bazat pe rezultatele evaluarii. Auditul performantelor nu este acelasi lucru cu auditul financiar pentru verificaer taxelor si impozitelor. Ultimul verifica daca contabilitatea a fost bine intocmita, si daca aceasta reflecta corect operatiile companiei, in special in ceea ce priveste costurile si veniturile. In auditul performantelor este analizata eficacitatea operatiilor companiei. Atat studiile de benchmarking cat si auditul performatelor pot crea bazele unui plan de reforme care va reduce costurile sau va creste veniturile.

11. FURNIZATI "MOTIVE" PENTRU UN BUN MANAGEMENT

Proprietarul CLAAC, care in cele mai multe cazuri este municipalitatea, poate motiva conducerea companiei astfel incat managementul practicat sa incurajeze reducerea costurilor si/sau imbunatatirea calitatii serviciilor fara cresterea costurilor. Daca managementul este eficient si tarifele reflecta costul serviciilor, atunci aceste "motivari" vor aduce mult mai multe venituri decat costul efectiv al lor. Sunt multe cai de a stimula lucrul eficient. O metoda este aceea de a acorda contractul de management al CLAAC pe baza concurentiala. Taxa de management poate reflecta rezultatele imbunatatirii eficientei operationale. Contractele ar trebui sa asigure un timp adecvat pentru introducerea reformelor si evaluarea impactului. O alta metoda este aceea de a crea pachete recompensative pentru cativa manageri pentru cazul in care unul dintre indicatori atinge performantele stabilite.

12. MASURAREA APEI SI A CALITATII ACESTEIA

Masurarea apei tratate si a celei uzate in fiecare retea, masurarea consumurilor sunt elemente esentiale ale reformei tarifelor si cresterii performantelor.

Masurarea apei consumate este necesara pentru tarifele bazate pe metri cubi, ceea ce motiveaza conservarea resurselor de apa. Contorizarea contribuie la asigurarea clientilor ca acestia platesc doar pentru apa pe care o consuma si acest lucru contribuie semnificativ la acceptarea cresterilor de tarif. Aceasta practica se exinde pana la mutarea apometrelor in cladiri de apartamente.

Masurarea apei tratate si a celei uzate ajuta la determinarea locatiei si volumului de apa pierduta si infiltrata, si este un element cheie in identificarea celor mai cost-eficiente investitii in retele de alimentare cu apa si canalizare.

13. BUGETAREA INCREMENTALA SI PLANIFICAREA INVESTITIILOR

Pentru a putea lua decizii bune in ceea ce priveste alocarea de resurse, in special, investitii pe termen lung, activitati si proiecte, ar trebui luata in considerare o metoda incrementala si apoi prioritizarea. Doar atunci cand proiectele independente sunt caracterizate in acest fel, si apoi prioritizate in implementare, putem sa fim asigurati ca cele mai bune decizii cost-eficace sau chiar mai mult, alegerile eficiente au fost facute. In acest mod, companiile pot determina daca un proiect – chiar unul popular politic, este foarte costisitor. Metodologia incrementala furnizeaza bazele pentru stabilirea tarifelor cost-reflective si bazele pentru un contra-atacarea unei investitii excesiv de costisitoare si greu de suportat.

MAI MULTE PROPUNERI DE REFORMA

Un raport a PRD (Assessment and Development of Municipal Water and Wastewater Tariffs and Effluent Charges in the Danube River Basin: Volume 1: An Overview of Tariff and Effluent Charge Reform Issues and Proposals) acopera in detaliu multe dintre reformele propuse sumar mai sus.

Programul DABLAS a lansat un raport (Cele mai bune practici in tarificarea serviciilor de alimentare cu apa si canalizare: lectii pentru companii aflate in tari cu economie in tranzitie) care recomanda de asemenea un set de practici si tarife pentru mai multe consideratii.

PRD a dezvoltat un model matematic bazat pe EXCEL, numit ASTEC, capabil sa examineze pe larg pentru CLAAC interactiunea pretului serviciilor cu strategiile de investitii, structura costurilor, comportamentul consumatorilor si conditiile fizice. ASTEC a fost utilizat cu succes in cateva cazuri ca instrument suport pentru decizia de testa reforme relationate unor noi tarife, strategii de investitii si schimbari institutionale.

Cateva reforme prezentate mai sus au fost introduse in doua locatii pilot: Pitesti – Romania si Karlovac-Croatia. Experienta dobandita, inclusiv analiza ASTEC, este rezumata in doua rapoarte ale PRD si o foie informativa.

Toate aceste rapoarte si instrumente sunt sau vor fi in scut timp disponibile la sectiunea "Sisteme publice de alimentare cu apa si canalizare" din site-ul:

http://www.undp-drp.org/drp/themes_municipal-ws-ww.html

PERSOANE DE CONTACT

www.icpdr.org

www.undp-drp.org